

МАКТАБГАЧА ҒШДАГИ БОЛАЛАРДА КРЕАТИВ ҒНДАШУВ АСОСИДА ИННОВАЦИОН ФИКРЛАШ КУНИКМАЛАРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Қодирова Д.

Қўқон давлат педагогика институту

Таянч сўзлар: креативлик, креатив ғндашув, тафаккур, касбий компетентлик, потенциал креативлик, педагогик креативлик, креатив қобилиятлар, креатив компетентлик.

Ключевые слова: креативность, творческий подход, созерцание, профессиональная компетентность, потенциальная креативность, педагогическое творчество, творческие способности, творческая компетентность.

Key words: creativity, creative approach, contemplation, professional competence, potential creativity, pedagogical creativity, creative abilities, creative competence.

Резюме:

Мактабгача болаларда креатив ғндашув асосида инновацион фикрлаш, ғш болалар тафаккурини ривожлантириш, мактабгача таълим тизимини болпалар ривожига қўшган ҳиссалари ғритилган. Мактабгача ғшдаги болаларда табиатга бўлган қизиқишларини ривожлантириш, табиат ходисалари билан таништиришнинг инновацион методлари ишлаб чиқилган.

Резюме:

На основе творческого подхода к детям дошкольного возраста, инновационного мышления, развития мышления у детей младшего возраста освещается вклад системы дошкольного образования в развитие болpas. У детей дошкольного возраста разработаны инновационные методы развития интереса к природе, ознакомления с животными природы.

Summary:

On the basis of a creative approach in preschool children, innovative thinking, the development of thinking in young children, the contribution of the preschool education system to the development of болpas are highlighted. In preschool children, innovative methods of developing their interest in nature, introducing nature animals have been developed.

Республикамизда таълим тизимини такомиллаштириш, жумладан мактабгача бўлган ғш болаларни кериативлик потенциалини юксалтириш юзасидан кенг миқёсли чора-тадбирлар режаси ишлаб чиқилмоқда. Мактабгача болаларда кераатив ғндашиш асосида таълим –тарбия жараёнини модернизация қилишнинг устивор йўналишлари ва тамойиллари ишлаб чиқилган.

Бу борада Республикамизда ПҚ-2707-сон “2017-2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги, 2017 йил 9 сентябрдаги ПҚ-3261-сон “Мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида”ги, 2018 йил 30 сентябрдаги ПҚ-3955-сонли “Мактабгача таълим тизимини бошқаришни такомиллаштириш чора –тадбирлари тўғрисида”ги, 2019 йил 8 майдаги ПҚ-4312-сон “Ўзбекистон Республикаси мактабгача таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарорлари, Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 13 майдаги 391-сон “Мактабгача таълим муассасалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарорлари, Мактабгача таълим вазирининг 2019 йил 30 августдаги 155-сон “Давлат мактабгача таълим ташкилотлари педагогларининг иш ҳужжатларини тасдиқлаш тўғрисида”-ги буйруғида белгилаб берилган мактабгача таълим тизимини фан, техника ва ишлаб чиқариш соҳалари билан интеграциялашувини таъминлаш бугунги куннинг долзарб муаммоси сифатида қаралиши мактабгача соҳа йўналишида фаолият юритаётган мутахассисларнинг педагогик маҳорати ва креатив қобилиятларига нисбатан талабларнинг ортиб бораётганлигини кўрсатади. Бундай талабларнинг юзага келиши илғор хорижий тажрибани кенг жорий этган ҳолда ўқув-услубий жараёнга инновацияларни жорий этиш, тарбиячиларнинг креатив потенциалини ривожлантириш ва педагогик компетентлик билан қуроллантириш муҳим педагогик аҳамият касб этади.

Мактабгача ёшдаги бўлган болаларда таълим соҳасида олиб борилаётган кенг қамровли ишлар натижасида бир қатор ҳужжатлар, таълим сифати ва самарадорлигини ошириш бўйича меърий-ҳуқуқий базани яратиш имконини берди.

Шу муносабат билан мактабгача таълим муассасаларида “Илк қадам” ўқув дастури ишлаб чиқилди. Мазкур дастур асосида ёш болаларни замонавий таълим ва инновацион технологиялар, таълим - тарбия соҳасидаги ўзгаришларни узлуксиз таълим тизимининг энг қуйи бўғини мактабгача таълим тизимидан бошлаш, ҳар томонлама соғлом ва баркамол бола шахсини тарбиялаш ва мактабга тайёрлаш, соғлом генофондни, етук кадрларни тарбиялашда ғоят муҳим вазифалар сифатида кўрсатиб ўтилган.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 майдаги ПҚ-4312-сон “Ўзбекистон Республикаси мактабгача таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” ги қароридан мактабгача таълимда ёш ўқувчиларда ёшларидан келиб чиқиб

фанларни ривожлантирувчи муҳитнинг инновацион технологиялари ва модулларини ишлаб чиқиш, мактабгача ва умумий бошланғич таълим изчиллигининг мазмун ва процессуал компонентларини оптималлаштириш, мактабгача ёшдаги болаларнинг бадиий-эстетик ва мусиқий тарбия ҳамда таълим даражасини ошириш, эрта ёшдан бошлаб STEAM ўқитиш асосларини жорий этиш муҳим вазифа сифатида кўрсатиб ўтилди. STEAM асосида мактаб ўқувчиларига таълим тарбия беришда асосан табиат ва атроф муҳит, информатика, биология, кимё, физика, математика фанлари билан уйғун тарзда ривожлантириш ишлари олиб борилмоқда. Болаларни тарбиялашда илғор хорижий давлатлар тажрибасида инновацион дастурларни ишлаб чиқиш ва уларни ҳаётга тадбиқ қилиш асосий вазифамиз ҳисобланади.

Мактабгача бўлган ёш болаларни тарбиялашда аввало табиат билан таништириш ва табиий муҳитни асраб авайлаш муҳим аҳамият касб этади. Табиат билан таништиришда аввало ўқувчиларга атроф-муҳит ва атроф муҳитда бўлаётган жараёнларга ўз муносабатларини билдириш тўғрисидаги маълумотларга эътиборларини қаратишлари керак. Масалан: ҳозир куз фасли. Бу жараёнда ёш болаларга биз қуйидаги саволлар билан мурожат қиламиз.

- атрофимизда қандай жараёнлар содир бўлмоқда?
- дарахтлар барги сарғаймоқда.
- ҳарорат нима бўляпти совуққотяпсизларми?
- ҳа эрталаб, кечқурун совуққотяпмиз.
- меваларимиздачи ўзгаришлар борми?
- ҳа меваларимиз росса пишди, ширин бўлиб пишди.
- сиз қандай кийимлар кийяпсиз?
- биз асосан иссиқроқ кийимлар кийиб юрибмиз.

Бу саволлар натижасида ўқувчиларимиз атроф муҳитга, табиатга бўлган қизиқишлари орқали кузатувчанлиги ҳам ортиб боради.

Креатив ёндашув асосида мактабгача ёшдаги болалар нутқини ўстириш ва тафакқурини ривожлантиришда илмий-назарий ва амалий жиҳатдан қуйидаги вазифаларни амалга оширишга эришиш мақсадга мувофиқдир: -замонавий педагогик технологиялар ва услубларни инобатга олган ҳолда мактабгача таълим муассасаларига педагог кадрларни таълим жараёнига креатив ёндашувларига эришиш, ўқув режа ва дастурларини тақомиллаштириш; - катта ва мактабга тайёрлов гуруҳи болаларининг нутқ ва тафакқурини Шарқ мутафаккирларининг илмий меросига асосланган видео тасвирлар воситасида шакллантириш; - мактабгача таълим сифа-

тини ошириш, мактабгача таълим муассасаларида болаларни мактабга сифатли тайёрлашни тубдан яхшилаш, таълим-тарбия жараёнига жаҳон амалиётида кенг қўлланиладиган замонавий таълим дастурлари ва технологияларини жорий этиш; - мактабгача таълим муассасасининг кўргазмали-ривожлантирувчи муҳити мазмуни маданий-тарихий қадриятлар: миллий ва минтақавий анъаналар; табиат, иқлимдан келиб чиқувчи миллий хусусиятларини англаб олишга бўлган эҳтиёжни таркиб топтириш; - болаларни ўз билими, ўз кучи, ўз садоқатини аямасдан Ватани равнақи учун ҳисса қўша олишга тайёрлаш; - мактабгача таълим ташкилотлари тарбияланувчиларини Ватанига фидоий, жасур, соғлом, билимли ва ҳар томонлама етук, юқори ахлоқли пок инсон бўлишга йўллаш; - глобаллашув ва техноген цивилизация шароитида болаларни ахборот хавфсизлиги талабларини англаб етишга йўллаш, ижодкорлик фазилатларини таркиб топтириш; - ватанпарварлик, инсонпарварлик, меҳнатсеварлик каби хислатларни таркиб топтириш; - болаларнинг нутқ ва тафаккурини шакллантиришда “Узлуксиз таълимоила ва маҳалла”нинг роли муҳимлигини ҳисобга олиш зарур.

Адабиётлар:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 29 декабрдаги ПҚ-2707-сон “2017-2021 йилларда мактабгача таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори.

2017 йил 9 сентябрдаги ПҚ-3261-сон “Мактабгача таълим тизимини тубдан такомиллаштириш бўйича чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори. 2018 йил 30 сентябрдаги ПҚ-3955-сонли “Мактабгача таълим тизимини бошқаришни такомиллаштириш чора –тадбирлари тўғрисида”ги қарори. 2019 йил 8 майдаги ПҚ-4312-сон “Ўзбекистон Республикаси мактабгача таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги қарори.

Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 13 майдаги 391-сон “Мактабгача таълим муассасалари фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори.

Поддьяков Н.Н. Мышление дошкольника. – М.: «Педагогика», 1977. –С. 222.

Ғозиев Э. Тафаккур психологияси. – Т.: «Ўқитувчи», 1990. Каримова В.М., Суннатова Р. Мустақил фикрлаш. – Т.: «Шарк», 2000.

Нишоновна З.Т. Мустақил ижодий фикрлаш. – Т.: «Фан», 2004